

DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2022.04.127>

JEL classification: H30, F30, G14

UDC: 336.22

Людмила МАРЧЕНКОздобувачка кафедри податків та фіскальної політики,
Західноукраїнський національний університет, Україна

E-mail: marchenko_liv@ukr.net

ORCID ID: 0000-0002-4783-9919

ResearcherID: CAA-1119-2022

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ПОДАТКОВОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В УКРАЇНІ З УРАХУВАННЯМ ДОСВІДУ РОЗВИНЕНИХ КРАЇН СВІТУ

АНОТАЦІЯ

Вступ. Питання фіскальної діджиталізації сьогодні стосується кожного із суб'єктів господарювання та будь-яких учасників економічних і фінансових відносин. Сьогодні кожен стейкхолдер зацікавлений в оперативності, зручності та зрозумілості отриманої інформації.

В сучасних умовах цифровізація та перехід до передових технологій є важливим процесом у розвитку оподаткування та інших секторів. Електронні сервіси в системі податкового адміністрування створюються з метою підвищення ефективності функціонування податкових органів, а також спрощення процедур нарахування, декларування та сплати податків і зборів, отримання консультацій для платників податків. Усі ці сервіси вже працюють успішно деякий час однак все ще потребують покращення та диверсифікації функціоналу.

Мета статті полягає в моніторингу основних аспектів цифровізації процедур адміністрування податкових платежів в українській та зарубіжній практиці.

Метод (методологія). В процесі проведеного дослідження використані наступні методи: діалектичний, кореляційний, узагальнення, порівняння, системного аналізу, спостереження, індукція і дедукція.

Результати. У статті проведено дослідження актуальних аспектів імплементації цифрових технологій у процедури адміністрування податків та зборів в Україні. Здійснено моніторинг основних рівнів запровадження електронних сервісів в оподаткуванні у міжнародній площині. Проведено аналіз нормативних та звітно-статистичних даних щодо використання інноваційних технологій в процесах оподаткування фізичних та юридичних осіб. Виявлено, що існують країни світу, які активно займаються діджиталізацією податкової сфери, в тому числі, з використанням нових програм та технологій, в той же час, деякі країни удосконалюють вже адаптовані девайси задля мінімізації ризиків невизначеності від нових технологій.

Досліджено основні постулати стратегічного розвитку органів Державної податкової служби України у контексті цифровізації фіскального простору та впровадження цифрових технологій. Оцінено стан сучасного використання електронних сервісів в оподаткуванні у біполярній площині (податкові інституції – платники податків). Проаналізовано показники динаміки електронного документообігу у податковій сфері в Україні, та встановлено напрямок податкової звітності як найбільш цифровізований у досліджуваному періоді.

Акцентовано увагу на використанні мобільних додатків у системі податкового адміністрування деяких розвинених країн світу (Китай, Австралія, Бразилія тощо). Низка країн Європейського Союзу активно використовують віртуальні помічники та чат боти для цілей удосконалення податкових відносин, що в результаті продукує низку фіскальних ефектів.

Обґрунтовано важливість та перспективність подальшого впровадження діджитал-технологій в процеси адміністрування податків в українській практиці з урахуванням досвіду як розвинених країн світу, так і тих країн, що схожі за економічними процесами з Україною. Такий підхід покращить алгоритми акумулювання податкових платежів до бюджетів усіх рівнів в умовах воєнного стану та післявоєнної відбудови України.

© Людмила Марченко, 2022

Отримано: 15.10.2022 р.

Рекомендовано до друку: 27.12.2022 р.

Опубліковано: 30.12.2022 р.

Ця стаття розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0, яка дозволяє необмежене повторне використання, розповсюдження та відтворення на будь-якому носії, за умови правильного цитування оригінальної роботи.

Як цитувати: Марченко Л. Діджиталізація системи податкового адміністрування в Україні з урахуванням досвіду розвинених країн світу. *Економічний аналіз*. 2022. Том 32. № 4. С. 127-134. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2022.04.127>

Ключові слова: діджиталізація; фіскальна політика; податкове адміністрування; цифрові технології в оподаткуванні; податкові відносини; податкова звітність; зарубіжний досвід; бюджетні ефекти.

Вступ

Ера діджиталізації змінює спосіб функціонування економіки та змушує трансформуватися суспільство, освіту та науку, фінансові відносини, державне управління тощо. Це ж стосується й податкових органів як складової державного управління, на ефективність функціонування яких значним чином впливає рівень цифровізації. Сучасні програмні рішення, онлайн платформи й широке використання цифрових технологій та Інтернету дозволяють податковим адміністраціям працювати результативніше та ефективніше акумулювати податки. Таким чином, сьогодні діджитал-трансформація є основним викликом для реформування податкових служб країн світу.

Діджиталізація податкового адміністрування означає його зміну внаслідок широкого використання сучасних технологій, девайсів та інтелектуальних пристроїв, Інтернету та розвитку електронного урядування. Запровадження нових цифрових інструментів, практик та рішень сприяє покращенню обслуговування суб'єктів оподаткування при збереженні показників економічної ефективності та зменшує навантаження на платників податків при виконанні податкових зобов'язань.

Загалом, можна стверджувати, що розвиток діджиталізації, впровадження новітніх технологій та розробка нових аналітичних інструментів сприяють значному підвищенню ефективності адміністрування податків. Цифровий формат даних дедалі більше витісняє паперовий, а процеси з ручних перетворюються на автоматизовані. Це дає можливості цифрової ідентифікації, обміну даними між відомствами та структурами на різних рівнях, у тому числі міжнародної взаємодії податкових адміністрацій, використання аналітичних інструментів для цілей адміністрування тощо.

Діджиталізація породжує виникнення специфічних проблем у практиці фіскальної взаємодії податкових адміністрацій та підприємницьких бізнес-структур, які потребують теоретичного обґрунтування.

Вагомий науковий доробок у дослідження проблематики ефективних відносин між фіскальними органами та суб'єктами господарської діяльності в умовах цифровізації фінансової системи внесли такі відомі вчені як В. Андрущенко, З. Варналій, В. Вишневський, О. Десятнюк, Ю. Іванов, А. Крисоватий, І. Лютий, С. Онишко, Л. Сідельникова, А. Соколовська, В. Федосов, К. Швабій та багато інших. Також констатуємо, що низка наукових досліджень у сфері цифровізації процесів оподаткування спрямовані на формування теоретико-методичних основ цифрової трансформації діяльності державних установ, в т. ч. податкових інституцій. До науковців, які досліджували цю проблематику, належать Ч. Їа (C. Jia), Ж. Жигалкевич, Р. Залуцький, А. Крисоватий, Н. Синютка та інші. Діджиталізація процесів обліку, аналізу та податкового адміністрування є предметом активного обговорення серед науковців, фінансистів, представників бізнесу в засобах масової інформації, на науково-практичних конференціях, однак у контексті імплементації зарубіжного досвіду ця проблематика залишається мало дослідженою.

Мета статті

Мета статті полягає в дослідженні сучасних науково-методичних аспектів діджиталізації процедур адміністрування податків і зборів в Україні та деяких країнах світу.

Виклад основного матеріалу

Сьогодні світовий досвід засвідчує, що податкове адміністрування відбувається в умовах формування нової цифрової парадигми та трансформацій. Виділяють певні рівні переходу податкових адміністрацій країн світу до цифрових технологій, де виокремлюються такі, що базуються на електронному файловому обміні, електронному обліку, електронних транзакціях, електронному аудиті та електронній оцінці, а саме:

1. Електронне подання податкової звітності.
2. Електронний облік, коли компанії зобов'язані подавати в цифровому вигляді

вихідні дані, такі як рахунки-фактури, зокрема в режимі реального часу.

3. Електронне зіставлення, коли адміністрація зіставляє дані між типами податків і, потенційно, між покупцями та продавцями.

4. Електронний аудит, тобто цифровий податковий аудит, зокрема з обмеженням часу для відповіді компаній [7].

5. Електронна оцінка, за якої податкові адміністрації взагалі відмовляються від податкової звітності. Натомість вони аналізують дані, передані платниками, визначають розмір податку та знімають кошти з корпоративних банківських рахунків, якщо їхні висновки не оскаржуються.

Подання податкової звітності та іншої податкової інформації в електронному форматі стали вже звичними для багатьох країн. Наступним етапом розвитку цифрового податкового адміністрування є перехід до електронних рахунків-фактур по кожній транзакції, впровадження електронного аудиту, а також поступове впровадження нарахування податковими органами сум податку на основі отриманих даних без необхідності заповнення податкових форм [2].

Рівень цифровізації податкових адміністрацій у світі різниться, проте, можемо стверджувати, що вектор їх розвитку залишається спільним. Водночас, варто зауважити, що значні розбіжності у стадіях цифрового розвитку країн потребують скоординованості дій на міжнародному рівні задля ефективної співпраці [9].

За даними організації FTA (Forum on Tax Administration) у 2022 р. тенденція переходу до електронного адміністрування продовжується, що цілком обґрунтовано з огляду на нещодавній досвід карантинних обмежень через розповсюдження коронавірусної інфекції. Зауважимо, що дослідження FTA базується на даних податкових органів 58 країн із розвинутою економікою та економікою, що розвивається, які становлять близько 90% світового ВВП [4]. Інформація зібрана за допомогою Міжнародного опитування податкових адміністрацій (ISORA).

Результати дослідження свідчать, що близько 75% адміністрацій впроваджують стратегію цифрової трансформації. В більшості випадків (66,7% від загальної кількості

податкових адміністрацій) така стратегія розрахована на термін 3 – 5 років.

Дані звіту показують, що податкові адміністрації країн, охоплених дослідженням, застосовують різноманітні інноваційні технології, як-от: віртуальні помічники (наприклад, чат-боти), штучний інтелект, включно з машинним навчанням, інтерфейси прикладного програмування, хмарні обчислення, інструменти аналітики, блокчейн, технології цифрової автентифікації (наприклад, біометрія, голосова ідентифікація), роботизація, загальноурядові системи ідентифікації. Найпоширенішими у використанні є штучний інтелект, аналітичні інструменти, прикладний програмний інтерфейс, хмарні обчислення та віртуальні помічники. Водночас, блокчейн та технології цифрової автентифікації ще не посіли чільне місце у практиці податкового адміністрування.

Окремі країни, серед яких й країни, що розвиваються, швидко впроваджують нові цифрові технології, зокрема, Естонія, Сінгапур, Данія, Кенія тощо, а інші – для прикладу, США, Канада, Великобританія, Німеччина – більш стримані з огляду на ризики непередбачуваних наслідків тотальної діджиталізації [3]. В останніх цифрові технології майже не вплинули на податкове адміністрування, окрім тих можливостей, які відкрилися для підвищення ефективності аналізу даних з метою покращення управлінської інформації.

Щодо України, то податкова служба декларує, що її стратегічні цілі діяльності включають розвиток цифровізації. Сьогодні місія Державної податкової служби України передбачає, що це повністю транспарентна, сучасна та технологічна податкова служба, яка надає якісні та зручні послуги платникам, ефективно адмініструє податки, збори та платежі і виявляє нетерпимість до корупції [14].

Відповідно до місії визначено стратегічні цілі діяльності ДПС на найближчу перспективу, а саме:

- ефективно управління діяльністю;
- ефективно адміністрування податків, зборів, платежів;
- формування іміджу ДПС як сервісної служби європейського зразка з високим рівнем довіри у суспільстві;
- протидія ухиленню від оподаткування шляхом запровадження міжнародних

стандартів та вдосконалення аналітичних інструментів;

- формування кваліфікованої, ефективної та мотивованої команди.

На шляху до досягнення цих цілей стоїть низка важливих завдань, серед яких й ті, що стосуються розвитку цифрових технологій. Зокрема, Стратегічним планом розвитку ДПС України на 2022 – 2024 рр. передбачено, що для забезпечення ефективного управління діяльністю треба й надалі удосконалювати та автоматизувати робочі процеси та процедури, розвивати ефективну, сучасну, стабільну та захищену ІТ-інфраструктуру. З метою формування іміджу податкових органів як сервісної служби європейського зразка з високим рівнем довіри у суспільстві передбачено розвиток зручних та доступних сервісів для платників та системи зворотного зв'язку з платниками. Крім того, важливим напрямком також є налагодження чіткого механізму автоматичного міжнародного обміну інформацією для посилення протидії ухиленню від оподаткування [14].

Задля сприяння якісному обслуговуванню платників і забезпеченню ефективності адміністрування податків податковими органами України впроваджено низку електронних сервісів, зокрема [8]:

- Електронний кабінет – персональне автоматизоване робоче місце платника, працювати в якому він може без використання спеціально встановленого клієнтського застосування. Сервіс є захищеним, персоналізованим і безпечним, за допомогою якого платник має змогу підготувати, заповнити й надіслати податкову звітність в електронному вигляді, а також переглядати дані про стан розрахунків із бюджетом, які містяться у картці особових рахунків [13];
- Інформація з реєстрів – забезпечує доступ до публічних електронних реєстрів;
- Дізнайся більше про свого бізнес-партнера – створений для перевірки надійності ділового партнера, зокрема, щодо наявності податкового боргу;
- Загальнодоступний інформаційно-довідковий ресурс – інформаційний сервіс, який надає можливість платникам податків отримати відповіді на запитання щодо

оподаткування та ознайомитись з нормативно-правовими документами, останніми змінами в законодавстві, діючими ставками податків та зборів, податковим календарем та роз'ясненнями щодо отримання електронних довірчих послуг тощо;

- Сервіс «Пульс» ДПС – створений для надання інформації про неправомірні дії чи бездіяльність (можливі корупційні ризики) посадових осіб ДПС та її територіальних органів;
- Кваліфікований надавач електронних довірчих послуг – забезпечує надання послуг електронного цифрового підпису органам державної влади, органам місцевого самоврядування, підприємствам, установам та організаціям всіх форм власності, іншим суб'єктам господарської діяльності та фізичним особам.
- Електронна звітність – спеціалізоване клієнтське програмне забезпечення для формування та подання звітності до «Єдиного вікна подання електронної звітності».

Крім того, низку послуг платник податків може отримати за допомогою державного цифрового порталу та мобільного застосунку «Дія».

Безперечно, що використання новітніх інформаційних технологій та впровадження електронних сервісів сприяє скороченню часу і витрат, підвищенню рівня добровільності сплати податків, збільшенню надходжень до бюджетів, зменшенню корупційних проявів [12, с. 118]. Не викликає сумнівів й те, що шлях до розвитку податкового адміністрування сьогодні лежить через удосконалення і впровадження цифрових технологій. На це вказують й досвід інших країн, й наукові дослідження. Так, експерти ОЕСР виділяють основні складові базису трансформації податкового адміністрування у цифрову епоху:

- цифрова ідентифікація платників податків;
- оптимізація точок взаємодії з платниками податків, зокрема в режимі реального часу;
- стандартизоване й ефективне управління даними в процесі податкового адміністрування;
- інтеграція податкових норм і правил у екосистеми платників податків;

- формування нових компетенцій, що необхідні для розвитку та функціонування цифрового податкового адміністрування;
- структура управління, побудована на засадах відкритості й співпраці з усіма

інституціями, імплементації зарубіжного досвіду [5].

В Україні також спостерігається тенденція до зростання електронного податкового адміністрування (рис. 1).

■ Податкова звітність та інші документи ■ Податкові накладні ■ Акцизні накладні

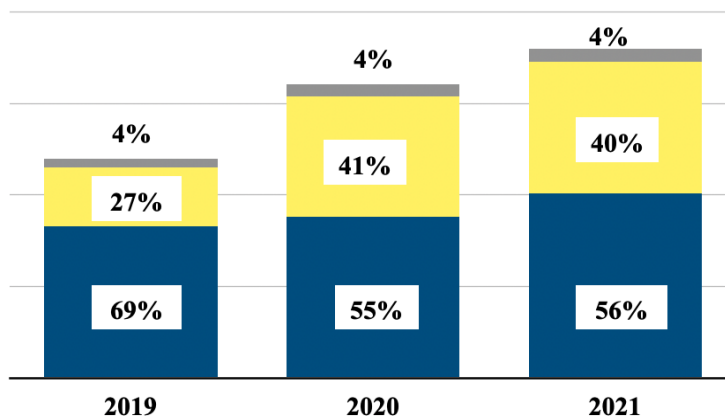

Рис. 1. Структура та динаміка електронного документообігу у податковій сфері в Україні

Джерело: побудовано на основі [10].

Так, за даними ДПС України, у 2021 році платниками надіслано до податкових органів 540 065 826 документів в електронному вигляді, що на 12% більше, ніж у попередньому періоді. Зауважимо, що суттєве збільшення кількості електронних документів було у 2020 році: майже на 34% у порівнянні з 2019 р., що очевидно пояснюється розгортанням пандемії коронавірусної інфекції COVID-19.

У структурі електронного документообігу лівову частку становить податкова звітність (див. рис. 1). Кількість суб'єктів господарювання, що почали звітувати в електронному вигляді, також збільшується, хоч і невеликими темпами: на 3% у 2020 р. й на 6% у 2021 р. відносно попередніх періодів [10].

В таких умовах зростає необхідність впровадження та удосконалення електронних сервісів для платників податків. Сьогодні в Україні система онлайн-подання податкової звітності зводиться до оцифрування паперової версії декларації з незначними додатковими функціями, наприклад, автоматичного розрахунку та заповнення окремих даних. Вбачається доцільним запровадження технології попереднього декларування та використання інтерактивних онлайн-систем, які б забезпечували заповнення звітності, супутнього консультування платника,

можливість подання звітності та сплату податків онлайн.

В сучасному світі з метою покращення обслуговування платників й сплати податків також широкого розповсюдження набувають мобільні додатки. Численні приклади таких країн, як Австралія, Бразилія, Чилі, Мексика, Португалія, Тайланд, Італія, Китай тощо засвідчують їх результативність. У 2019 році Державна податкова адміністрація Китаю випустила додаток, щоб платники могли подавати свої податкові декларації з податку на доходи фізичних осіб за допомогою попередньо заповнених форм [1]. У Чилі для спрощення прибуткового оподаткування використовують застосунок e-Renta, що полегшує та сприяє добровільному декларуванню. Додаток дозволяє платникам податків переглядати та приймати попередньо заповнену декларацію, а також перевіряти її статус й відслідковувати чи прийняті запити на відшкодування. Податкові органи Португалії у 2021 році запустили додаток e-Fatura (електронний рахунок-фактура), за допомогою якого платники можуть полегшити процес підтвердження витрат, відстежуючи рахунки за своїм ІПН. Також можна одразу зареєструвати рахунки-фактури, зчитавши QR-код, надрукований на рахунках-фактурах [6].

Запуск чат-ботів є ще одним кроком у просуванні цифровізації та спрощення відносин між платниками податків та податковою адміністрацією. Іспанія розробила віртуального помічника з питань оподаткування ПДВ на основі штучного інтелекту з метою сприяння наданню якісної інформації за унікальними критеріями та полегшення розуміння складних норм і правил оподаткування [5]. Система надає інформацію про реєстрацію та виправлення рахунків-фактур, зобов'язання, пов'язані із зовнішньою торгівлею, нарахування, суму та ставку податку, звільнення від оподаткування тощо за допомогою чат-бота, де як платники податків, так і фахівці податкових органів можуть використовувати розмовну мову. Віртуальний помічник допомагає платникам доповнювати запитання необхідною інформацією для отримання потрібної відповіді. Крім того, копію розмови можна зберегти. Цей інструмент забезпечує миттєве надання інформації та невідкладні відповіді цілодобово, зменшує адміністративні витрати та забезпечує юридичну безпеку платника.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Підсумовуючи, зазначимо, що пошук шляхів підвищення рівня дотримання податкового законодавства та боротьби з податковими

злочинами є важливими завданнями податкових органів. Як бачимо, діджиталізація сприяє успішному виконанню таких завдань. Тому перед податковою службою України постають сучасні виклики щодо застосування новітніх цифрових технологій у своїй роботі.

Впровадження діджитал-технологій у роботу податкових органів потребує значних витрат, проте, з часом країна отримує від цього користь внаслідок економії часу та підвищення ефективності протидії податковим правопорушенням. Боротьба з ухиленням від сплати податків у країнах з високим рівнем тіньової економіки може заощадити значні кошти і збільшити податкові надходження до бюджетів.

Окреслюючи вектори діджиталізації функціонування податкових органів України, варто наголосити на необхідності збільшення інвестицій у новітні цифрові інформаційні технології, зокрема таких, що сприяють підвищенню ефективності та автоматизації процесів комунікації платників з податковими органами та запобігання й протидії податковим правопорушенням. Хоча податкова служба України й використовує новітні цифрові технології та електронні сервіси, у міжнародному порівнянні цього недостатньо, адже це середовище, що стрімко розвивається та потребує швидких, проте, зважених рішень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Chen Jia. Tax deduction app goes online. China Daily. 2019. URL: <https://www.chinadaily.com.cn/a/201901/02/WS5c2c04ffa310d91214051f69.html>.
2. How governments are expanding their tech toolboxes for tax collection. EY. URL: https://www.ey.com/en_sk/tax/how-us-tax-reform-may-carry-hidden-costs-for-workers.
3. Tax Administration 2022: Comparative Information on OECD and other Advanced and Emerging Economies. Data tables. URL: https://read.oecd-ilibrary.org/taxation/tax-administration-2022_5711f734-en#page184.
4. Tax Administration 2021-2022: Comparative Information on OECD and other Advanced and Emerging Economies. URL: <https://doi.org/10.1787/1e797131-en>.
5. Tax Administration 3.0: The Digital Transformation of Tax Administration. URL: <https://www.skatteetaten.no/globalassets/omskatteetaten/analyse-og-rapporter/rapporter/taxadministration-3.0---oecd2020.pdf>.
6. Tax Administration: Comparative Information on OECD and Other Advanced and Emerging Economies. Tax Administration 2019. https://read.oecd-ilibrary.org/taxation/tax-administration-2019_74d162b6-en#page45.
7. Tax authorities are going digital. Stay ahead and comply with confidence. 2017. URL: https://assets.ey.com/content/dam/ey-sites/ey-com/en_gl/topics/digital/ey-tax-authorities-are-going-digital.pdf.
8. Електронні сервіси. Державна податкова служба України. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist/-elektronnyi-servisi>.

9. Жигалкевич Ж. М., Залуцький Р. О. Діджиталізація як основний фактор розвитку бізнес-структур. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8380>.
10. Звіти про виконання Державного бюджету України за 2019-21 рр. Державна казначейська служба України. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu>.
11. Інструкція по встановленню спеціалізованого клієнтського програмного забезпечення для формування та подання звітності до «Єдиного вікна подання електронної звітності». URL: <http://sta.gov.ua>.
12. Крисоватий А. І., Синютка Н. Г. Партиципаторний бюджет як елемент діджиталізації фіскального простору України. *Фінанси України*. 2019. № 11. С. 110-124.
13. Наказ Державної податкової адміністрації України від 10.04.2008 № 233 «Про подання електронної податкової звітності». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0320-08>.
14. Наказ ДПС України від 22.11.2021 № 965 «Про затвердження місії та Стратегічного плану Державної податкової служби України на 2022 – 2024 роки». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0965912-21#Text>.

REFERENCES

1. Chen Jia. Tax deduction app goes online. *China Daily*. 2019. Retrieved from: <https://www.chinadaily.com.cn/a/201901/02/WS5c2c04ffa310d91214051f69.html>.
2. How governments are expanding their tech toolboxes for tax collection. EY. Retrieved from: https://www.ey.com/en_sk/tax/how-us-tax-reform-may-carry-hidden-costs-for-workers.
3. Tax Administration 2022: Comparative Information on OECD and other Advanced and Emerging Economies. Data tables. Retrieved from: https://read.oecd-ilibrary.org/taxation/tax-administration-2022_5711f734-en#page184.
4. *Tax Administration 2021-2022: Comparative Information on OECD and other Advanced and Emerging Economies*. Retrieved from: <https://doi.org/10.1787/1e797131-en>.
5. *Tax Administration 3.0: The Digital Transformation of Tax Administration*. Retrieved from: <https://www.skatteetaten.no/globalassets/omskatteetaten/analyse-og-rapporter/rapporter/taxadministration-3.0---oecd2020.pdf>.
6. *Tax Administration: Comparative Information on OECD and Other Advanced and Emerging Economies. Tax Administration 2019*. Retrieved from: https://read.oecd-ilibrary.org/taxation/tax-administration-2019_74d162b6-en#page45.
7. *Tax authorities are going digital. Stay ahead and comply with confidence*. 2017. Retrieved from: https://assets.ey.com/content/dam/ey-sites/ey-com/en_gl/topics/digital/ey-tax-authorities-are-going-digital.pdf.
8. Electronic services. State Tax Service of Ukraine. Retrieved from: <https://tax.gov.ua/diyalnist-elektronnyi-servisi>. [in Ukrainian].
9. Zhigalkevich, Zh. M., & Zalutskyi, R. O. (2020). Digitalization as the main factor in the development of business structures. *Efficient economy*, 11. Retrieved from: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8380>. [in Ukrainian].
10. *Reports on the execution of the State Budget of Ukraine for 2019-21*. State Treasury Service of Ukraine. Retrieved from: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu>. [in Ukrainian].
11. *Instructions for installing specialized client software for generating and submitting reports to the "Single window for submission of electronic reporting"*. Retrieved from: <http://sta.gov.ua>. [in Ukrainian].
12. Krysovaty, A. I., & Synyutka, N. G. (2019). Participatory budget as an element of digitization of the fiscal space of Ukraine. *Finances of Ukraine*, 11, 110-124. [in Ukrainian].
13. Order of the State Tax Administration of Ukraine dated April 10, 2008 No. 233 "On submission of electronic tax reporting". Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0320-08>. [in Ukrainian].
14. Order of the DPS of Ukraine dated November 22, 2021 No. 965 "On approval of the mission and Strategic Plan of the State Tax Service of Ukraine for 2022-2024". Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0965912-21#Text>. [in Ukrainian].

Lyudmyla Marchenko, PhD student, West Ukrainian National University, Ukraine

DIGITALIZATION OF THE TAX ADMINISTRATION SYSTEM IN UKRAINE TAKING INTO ACCOUNT THE EXPERIENCE OF DEVELOPED COUNTRIES

Abstract

Introduction. The issue of fiscal digitalization today concerns each of the business entities and any participants in economic and financial relations. Today, every stakeholder is interested in the efficiency, convenience and comprehensibility of the received information.

In today's conditions, digitization and transition to advanced technologies is an important process in the development of taxation and other sectors. Electronic services in the tax administration system are created with the aim of increasing the efficiency of the functioning of tax authorities, as well as simplifying the procedures for calculating, declaring and paying taxes and fees, and obtaining advice for taxpayers. All these services have been working successfully for some time, but still need improvement and diversification of functionality.

The purpose of the article is to monitor the main aspects of digitization of tax payment administration procedures in Ukrainian and foreign practice.

Method (methodology). In the course of the research, the following methods were used: dialectical, correlational, generalization, comparison, system analysis, observation, induction and deduction.

The results. The article examines the current aspects of the implementation of digital technologies in the procedures for the administration of taxes and fees in Ukraine. Monitoring of the main levels of introduction of electronic services in taxation at the international level was carried out. The analysis of regulatory and reporting statistical data on the use of innovative technologies in the processes of taxation of individuals and legal entities was carried out. It was revealed that there are countries of the world that are actively engaged in the digitalization of the tax sphere, including using new programs and technologies, at the same time, some countries are improving already adapted devices in order to minimize the risks of uncertainty from new technologies.

The main postulates of the strategic development of the bodies of the State Tax Service of Ukraine in the context of the digitalization of the fiscal space and the introduction of digital technologies have been studied. The state of the modern use of electronic services in taxation in the bipolar plane (tax institutions - taxpayers) was assessed. The indicators of the dynamics of electronic document flow in the tax sphere in Ukraine were analyzed, and the direction of tax reporting was established as the most digitized in the studied period.

Emphasis is placed on the use of mobile applications in the tax administration system of some developed countries of the world (China, Australia, Brazil, etc.). A number of European Union countries actively use virtual assistants and chat bots for the purpose of improving tax relations, which as a result produces a number of fiscal effects.

The importance and perspective of the further implementation of digital technologies in the processes of tax administration in Ukrainian practice is substantiated, taking into account the experience of both developed countries of the world and those countries that are similar in terms of economic processes to Ukraine. This approach will improve the algorithms for the accumulation of tax payments to the budgets of all levels in the conditions of martial law and post-war reconstruction of Ukraine.

Keywords: digitalization; fiscal policy; tax administration; digital technologies in taxation; tax relations; tax reporting; foreign experience; budget effects.

Cite as: Marchenko, L. (2022). Digitalization of the tax administration system in Ukraine taking into account the experience of developed countries. *Economic analysis*, 32 (4), 127-134. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2022.04.127>